

Kleuterspad en Kluisbos

Beschrijving en uitleg wandeling “Dag van de Trage Weg”, Halle, 2022. (v2)

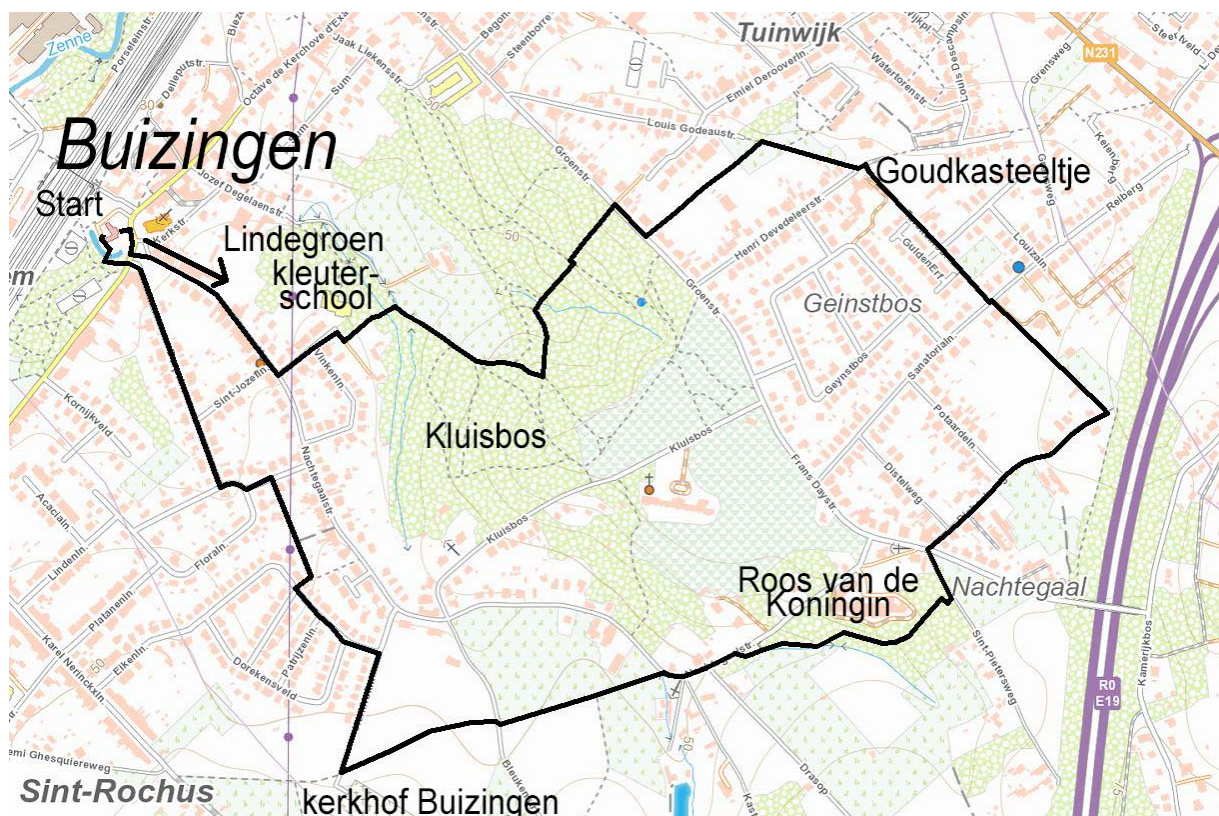
Organisatie: werkgroep Trage Wegen Zuidwest-Brabant (rik.houthuys@telenet.be), samen met Natuurpunt Halle.

Auteur: Rik Houthuys, werkgroep Trage Wegen Zuidwest-Brabant.

Bronnen: eigen waarnemingen; diverse bronnen op het internet waaronder Wikipedia; jubileumboek 60 jaar huwelijk P. Van Cauwelaert; 'De Buizingse sanatoria Roos der Koningin en Lucie Lambert' door Guy Lernout in Hallensia, 2000/2-4:45-47; “Het sanatorium Elisabeth te Sijsele (1945-1986)” door Guy Lernout in Hallensia, 2022/2-3:79-80

Deze wandeling werd door het publiek en met begeleiding en uitleg door een gids gedaan op de Dag van de Trage Weg in Halle, 16 oktober 2022. Lengte van de wandeling: 5 km.

Vertrekpunt: Buizingen, oud-gemeentehuis.

Parcours van de wandeling in zwart, start aan het oud-gemeentehuis.

Steek het Gemeenteplein van Buizingen over en ga de Nachttegaalstraat in. Voor huis nr. 44 stoppen.

Hier komt een nieuwe voetweg naar Lindegroen en Degelaenstraat. Buizingenaren kennen al sinds het parochiecentrum (voorheen Sint-Jozefskring en klooster, dan centrum Lindegroen) bestaat, een doorsteekje door de “wei” langs de Nachttegaalstraat. Deze is nu verkaveld; de nieuwe huizen zijn in aanbouw. Een strook van 5 m breed aan de rechterkant van de verkaveling is bij het gemeentedomein gevoegd. Deze strook ligt boven een grote afwateringsbuis van de Nachttegaalstraat naar de Kleinebeek onder de Degelaenstraat. Het uiteinde aan Degelaenstraat is ook gemeentegrond, hier ligt een grote ondergrondse waterberging. Eén stukje grond op het tracé van de weg, naast de parking achter centrum Lindegroen, is nog van de parochie. Hopelijk beslist de

parochie spoedig om het aan de stad te verkopen. Dan kan de (vernieuwde) doorsteek worden aangelegd.

Ga verder de Nachtegaalstraat op en sla linksaf de Kleutersbaan in. Aan de ingang van kleuterschool De Buiteling begint de jongste Halse gemeenteweg, het "Kleuterspad".

Sinds de bouw van de kleuterschool door de parochie Sint-Vincentius, eind jaren 1950, gebruikten zowel de zusters, de schoolkinderen als de andere wijkbewoners een doorsteekje van de Kleutersbaan, over de speelplaats van de school en langs een valleibosje ("Vijverstad"), naar de Degelaenstraat. Dit informele wegje spaarde een grote omweg uit en was ook een toegang naar het Kluisbos. Bij de aanvraag voor het huidige nieuwe kleuterschoolgebouw in 2015 was de opheffing van dit doorsteekje voorzien. De wijkbewoners verkregen in beroep tegen de uitgereikte bouwvergunning dat er een doorsteekje moest blijven, weliswaar aangepast aan de nieuwe terreininrichting. Op 15 juli 2016 besliste het college van burgemeester en schepenen van Halle dat ze via de vestiging van een openbare erfdienstbaarheid een officiële voetweg zal aanleggen om de verbinding Kleutersbaan – Degelaenstraat te verzekeren. Het duurde nog tot 2021 voor het rooilijnplan opgemaakt was en de toestemming van de betrokkenen verkregen. Dan liep het openbaar onderzoek van de vestiging van de openbare erfdienstbaarheid. Na afloop van beroepstermijnen is sinds mei 2022 sprake van een nieuwe officiële gemeenteweg. Volgens de afspraak met de school en de burens liet de stad de afsluiting van het schoolterreinen verplaatsen langs de nieuwe voetweg. En legde zij de voorbije weken een nieuwe trapconstructie aan in het talud achter de school. Vandaag wandelen we deze nieuwe voetweg feestelijk in. Onze werkgroep dankt het stadsbestuur, het schoolbestuur, de parochie, Agentschap Natuur en Bos (ANB) en de burens voor de samenwerking en dit tastbaar resultaat.

Neem het pad aan de ingang van de school rechts. Je loopt langs het schoolterrein. Aan het talud dalen we het valleitje van de Kleinebeek in via de nieuwe trap met terras. Langs de witte afsluiting komen we op voetweg 14, het verlengde van de Degelaenstraat. Neem rechts en volg de voetweg, hier ook "Berg van 't Kint" geheten, langs de meidoornhaag. Net erachter links het paadje het bos in gaan. Het kronkelt een honderd meter tot nabij een hele dikke beuk. Hier links bergaf. Het beekje oversteken aan het wad met de takken en rechtdoor sterk bergop. Je kruist de vlakke hoofdweg dwars door het bos.

Het Kluisbos bevat een landschappelijk waardevol complex van oude bossen, nieuwere aanplantingen en spontaan verboste percelen. Het perceel van ongeveer 5 ha ten zuiden van voetweg 14 werd in 2017 aangekocht door de Vlaamse overheid, ANB. Het kernperceel, het ongeveer 20 ha grote "Beukenbos", werd in 2018 gekocht van het OCMW van Brussel.

Het Kluisbos is een zeer belangrijke groene long voor Buizingen. Het bos is pas in de laatste decennia volledig toegankelijk geworden. De Buizingenaren hebben er in alle richtingen wandelpaadjes door gemaakt. Dit is goed te verklaren gelet op de dichte bewoning in de omgeving en de grote nood aan recreatieruimte en natuurbeleving. Hier en daar kan een betere geleiding (bv. het aanleggen van een brugje over het bronbeekje) verdere versnippering van het padenpatroon voorkomen. Het dichte padenpatroon wordt niet als storend ervaren maar laat integendeel toe alle hoekjes van het zeer gevarieerde boslandschap te ontdekken.

De oudste gedeelten zijn een overblijfsel van het aloude **Buizingenbos**. Dit was eigendom van de grondheer, het kapittel van Zinnik, maar de Buizingenaren hadden er vanouds rechten: sprokkelen, hakken van het "zacht hout", weiden van hun dieren. Voor die laatste functies was het bos in "houwen" verdeeld. Er werd zeer streng op toegezien dat enkel in de houw van het jaar werd gekapt. Na het kapittel van Zinnik kwam dit deel van het bos in handen van een andere eigenaar. Er zijn

weinig gegevens over gepubliceerd, maar mogelijk was gedurende lange tijd het Sint-Jansgasthuis van Brussel de eigenaar. Dat gasthuis werd gesticht in 1211 en bevond zich aan de huidige Sint-Jansstraat. Het werd afgebroken in de 19^e eeuw maar het Sint-Jansziekenhuis in de Broekstraat is er de opvolger van. Mogelijk dateert de schenking van 1321. Althans werd op 23 maart van dat jaar door drie dames uit Alseberg, Katarina, Elizabet en Aleidis, 11 dagwand onder bos “ende land liggende te Heysenghem” (Eizingen) als vrijgoed geschonken aan het Sint-Jansgasthuis. De oppervlakte is wel heel wat kleiner dan het huidige bos en de eigendomsgeschiedenis is dus niet zeker. De eigendom ging over naar het OCMW van Brussel, en uiteindelijk naar het Vlaamse ANB.

Het bos wordt vandaag aangeduid met verschillende namen: Beukenbos, Kluisbos, Eizingen Dries. "Beukenbos" wordt nog maar een paar decennia toegepast. De naam Eizingen Dries wordt ten onrechte gebruikt, want die dries was een stuk grond naast het bos (waar nu de basisschool Beukenbos aan de Groenstraat ligt). Om historische redenen zou "Sint-Jansbos" wellicht de meest geschikte naam zijn. "Kluisbos" kreeg zijn naam van een kapel aan nu verdwenen de steengroeve (zie verder). Op de Ferrariskaart uit ca. 1775 heet het bos “Kluys Bosch”.

De vlakke weg die we kruisen, was de bedding van een uitbatingsspoorlijntje (systeem Decauville). Iets oostelijker, in de buurt van het preventorium (nu Residentie Kluisbos), lag een grote grintwinning. Er werd riviergrint afgegraven, dat door een oer-Zenne was afgezet ruwweg een half miljoen jaar, in het Midden-Pleistoceen. Ook onder het vlakke deel Groenstraat – Geynstbos – Goudkasteeltje is zulk riviergrint aanwezig. Het grint diende als ophogingsmateriaal en ballast voor de spoorlijn Brussel – Bergen. Het grootste deel van de grintput is opgevuld, ook met huisvuil, en opnieuw bebost. Tussen Residentie Kluisbos en de Groenstraat is een stuk van de put ongevuld gebleven.

Je gaat verder rechtdoor tot de Groenstraat. Daar rechts afslaan en al gauw, na woning nr. 100, het paadje links haaks op de straat ingaan. Dit spontaan ontstaan wegje, een zgn. olifantenpaadje, loopt over een grasland, een terrein van de huisvestingmaatschappij Woonpunt Zennevallei, dat ligt te wachten op bebouwing. Het komt uit op het steenslagwegje (voetweg 15) in het verlengde van de Louis Godeaustraat. Volg het naar rechts tot een klein pleintje in steenslag op de kruising met de Henri Devedeleerstraat, de Paul Turcksinstraat en de Korenbloemweg. Tussen de bomen rechts zien we de daken en torentjes van het Goudkasteeltje (dit zal kort na onze wandeling worden afgebroken!).

Het Goudkasteeltje is geen historisch gebouw. De laatste bewoner vertelde graag dat het in de 18^e eeuw een jachtpaviljoen en zomerverblijf van de familie Von Thurn und Taxis was. Het hele plateau tussen het Kluisbos en Huizingen was echter akkerland in de tijd van Ferraris (ca. 1775). Toen rond 1845 de kaart van de buurtwegen werd gemaakt, lag er op deze plaats een boerderijtje, geen landgoed, aan de splitsing van een voetweg. Rond 1900 stond er een groter huis bewoond door de goudsmid Jean-Alphonse Aygensparsing Tower¹, waardoor men het het "Guldenkasteel" ging noemen. Rond de Eerste Wereldoorlog kocht een familie Kestens-Walravens het landgoed. De enige dochter huwde in 1951 met tuinarchitect en ondernemer Pieter Van Cauwelaert uit Neerpede. Het koppel woonde er bijna 70 jaar lang en maakte huis en tuin groter en fraaier; zij veranderden de naam in Goudkasteeltje. Zij bouwden een tuinondernemingsbedrijf uit, o.a. bekend van de kant-en-klaar grasmatten. Het grote kantoorgebouw op de grens van Sint-Pieters-Leeuw en Breedhout was hun bedrijfszetel; nu is daar de politie van de zone Zennevallei gevestigd (“Politiepost Brabantpoort”). Zij waren lid van de Hospitaalridders of Orde van Malta. Er kwamen in hun woning in Buizingen heel wat notabelen over de vloer: ministers, bisschoppen, burgemeesters, musici zoals

---

¹ vermelding door Pieter Van Cauwelaert in zijn jubileumboek. Ik vond er verder niets over.

François Glorieux en Toots Thielemans. Will Tura huwde er in alle discretie in de privékapel op 21 maart 1973 en vierde er zijn trouwfeest.

Het Goudkasteeltje en de tuin in zijn gloriejaren, voor 2010.

Plan bij aanvraag verkaveling in 2022.

Na Van Cauwelaerts overlijden in 2020 ligt het gebouw te verkommeren, even nog in zijn kleine groene oase. Een "urban explorer" blogde in 2021: "*Mooie grote open haarden in elke ruimte (en dat waren er nogal wat), glas-in-loodramen met de mooiste schilderijen. Beeldende ornamenten in muren verwerkt [wellicht worden hier de bas-reliëfs met scènes uit de kruisweg afkomstig uit de vroegere Mariahof van kunstenaar Aloïs De Beule bedoeld]. In enkele van de tientallen slaapkamers stonden nog antieke bedden. Er lag een enorme hoeveelheid familiefoto's, o.a. van bruiloften en feesten. Het pronkstuk was voor mij een op het dak gelegen zwembad. In de ruimte onder het zwembad bleek een raam te hebben gezeten waardoor je in het zwembad kon kijken. De enorme balzaal deed me denken aan een middeleeuws sprookje. Overal verborgen gangen, opbergruimtes en verborgen kamertjes.*"

Het juweeltje in zijn fraaie park was tevens bouwgrond. Na de grote verkaveling Geynstbos rond 1970, werd in 2014 de langgerekte boomgaard langs de Tucksinstraat verkaveld (nu Gulden Erf). Straks volgt de sloop van het Goudkasteeltje zelf. De erfgenamen hebben er zorgvuldig over gewaakt dat het gebouw niet op de inventaris van het bouwkundig erfgoed kwam. Er loopt nu een aanvraagprocedure voor 12 woningen. De rijweg (Turcksinstraat) wordt nabij de kruising met de Devedeleerstraat/Korenbloemweg omgevormd tot een voet/fietsweg. Interessant zijn de nieuwe "trage" doorsteken vanuit de verkaveling Geynstbos (zie plan bij het openbaar onderzoek hierboven; op basis van de bezwaren is het wel nog gewijzigd).

De woning Tack (Devedeleerstraat nr. 28) is een moderne, destijds luxueuze villa in bungalowstijl gebouwd rond 1970. Sylvain Tack (Buizingen, 1934 – Oudenburg, 2006) was een Vlaams ondernemer, radiomaker en uitgever. Hij was een bakkerszoon uit Huizingen en stichtte in Buizingen een wafelbakkerij, die sinds 1959 de bekende Suzy wafels produceerde, eerst in de Kerchove d'Exaerdestraat, na een grote brand daar midden jaren 1960 in een verlaten weeffabriek in de Emiel Derooverlaan. In 1966 ontfermde Tack zich over zanger Paul Severs die voorheen optrad in de muziekkelder van Pater Pax. In 1968 richtte Tack zijn eigen platenmaatschappij op, "Start" (later "Gnome"). Tijdens de jaren '60 en '70 promootte hij talloze Vlaamse artiesten onder wie Paul Severs, John Terra, Ivan Heylen, Joe Harris, Samantha en Paul Michiels met zijn toenmalige band Octopus. Sylvain startte eind 1973 de zeezender Radio Mi Amigo op vanaf het zendschip MV Mi Amigo.

Enkele maanden eerder had hij samen met Guido Van Liefferinge het jongerenmagazine Joepie opgericht, waarin ook de Joepie Top 50 stond die 'Mi Amigo' uitzond. Op zijn vrije zender promootte hij Joepie en Suzy wafels. Tack ontzag zijn vrienden en concurrenten niet. Na klachten en een inval van de BOB in februari 1975 verhuisde hij met zijn Mi Amigo-studio's naar Platja d'Aro in Catalonië.

Na het Spaanse avontuur vertrok Sylvain Tack later naar Haïti. Na terugkomst vanuit Bolivië naar Europa, in Frankrijk in 1981, werd hij opgepakt wegens belastingfraude, smokkel, drughandel en medewerking aan een illegale onderneming. Hij werd veroordeeld en zat 5 jaar gevangenisstraf uit. Nadien begaf hij zich in de handel in geneeskrachtige kruiden en aanverwante middelen. Een van zijn producten bleek een geregistreerd medicijn dat niet vrij verkocht mocht worden. Het leverde hem zijn firma Orgakefi een fiscale schuld op die hem bij zijn laatste handelsavontuur, een kefirconcentraat, noodlottig werd. Hij werd op 5 februari 2006 dood aangetroffen in zijn woning te Oudenburg.

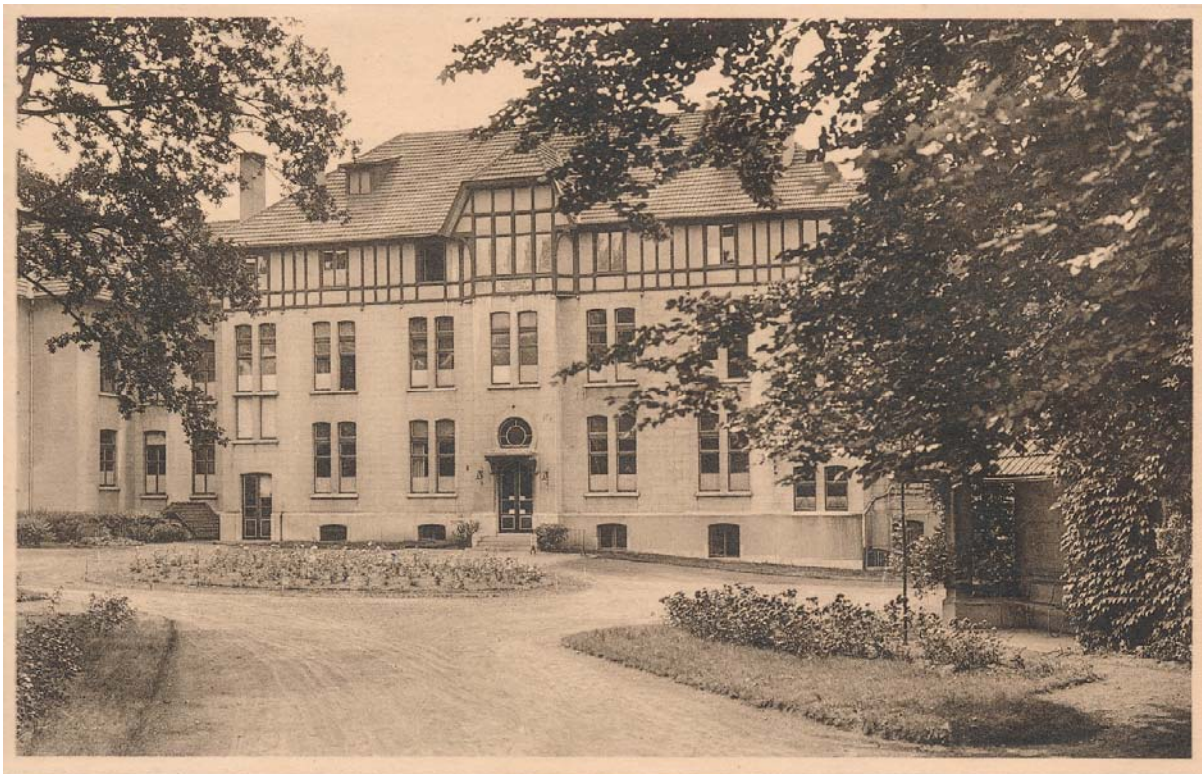
Neem langs het Goudkasteeltje de Turcksinstraat richting watertoren. Op het einde de Sanatorialaan recht oversteken; je moet iets naar links, en schijnbaar de oprit van woning 41 (tandarts) nemen. Deze oprit is de feitelijk verbrede voetweg 23. Deze voetweg brengt je naar de Disbeekweg, in de lawaaizee van de autosnelweg. Neem de brede steenslagweg rechts en volg hem licht stijgend tot het oude lokale wegenknooppunt met Frans Daystraat, Hof ten Blooten, Nachtegaalstraatje en Sint-

Pietersweg. Ga schuin links de Sint-Pietersweg in. Na 80 m rechts het paadje ingaan doorheen de haag en het bos in. Het paadje slingert achter het rusthuis "Lucie Lambert" (het vroegere sanatorium Roos van de Koningin). We komen aan een hoekje van de parking.

Het rusthuis is gevestigd in de gebouwen van het voormalige sanatorium "Roos der Koningin". Dit sanatorium werd opgericht door de Association Nationale Belge Contre la Tuberculose. De gebouwen werden net voor de Eerste Wereldoorlog opgetrokken in neo-Normandische stijl, met namaakvakwerk in grote rechthoeken en schilddaken met torentjes. . Om de bouw mee te bekostigen, werden bloempjes geheten "Rose de la Reine" verkocht. De uitbating startte in 1914. Aanvankelijk werden er vrouwen verzorgd. In 1932 werden de gebouwen uitgebreid en werden er mannen in opgenomen. Er hoorde ook een boerderijtje bij. Tuberculose was tot na de Tweede Wereldoorlog een ongeneeslijke ziekte. In de jaren 1950-70 verloor het sanatorium aan belang en evolueerde het naar een verzorgingstehuis. Na leegstand werd het een geriatriesch ziekenhuis. Dit versmolt met het Sint-Mariaziekenhuis in 2001, waarna het opnieuw leegstond. In 2005-6 werd het verbouwd tot een woon- en zorgcentrum en later nog vergroot tot een capaciteit van ruim 150 personen. De naam "Lucie Lambert" is historisch misleidend, want de schenking ter herdenking van de barones door haar man, de Brusselse bankier Lambert, diende voor de bouw in de jaren 1930 van het preventorium in de straat Kluisbos dat nu Residentie Kluisbos heet... Het binnenste van het gebouw "Roos der Koningin" is nieuw gebouwd. Alleen de gevel bleef overeind. Hij werd in de oorspronkelijke staat bewaard omdat die in Buizingen een bekend beeld is.

De uitbaters voeren weinig onderhoud uit in het park dat evolueert naar een bos. Het beheer zou thans door ANB uitgevoerd worden. De buurtbewoners maken al lang gebruik van een slingerend paadje dat toelaat te genieten van het charmante, anders totaal verborgen brondalletje achter het rusthuis. Kort geleden werd de mountainbikeroute "blauwe-groene lus" van de stad Halle over dit paadje geleid.

De voorgevel en achtergevel in de begindagen van het sanatorium (collectie G. Lernout).

De eetzaal.

Het wegeltje vervolgt via het verboste park aan de benedenzijde van het terrasplein door een klein valleitje. Het brengt je op de Nachtegaalstraat. Neem deze links en neem al na 100 m in de bocht de geasfalteerde voetweg 21 schuin links tussen de afrastering van de weiden. We kijken even rond ons achter het hoevetje.

Onder de voetweg en verder richting Ysayestraat (links, richting zuiden) is in 2022 de 150 kV-lijn van het hoogspanningsnet ondergronds gelegd. Na ingebruikname van het ondergronds tracé tussen het station van Buizingen en Oisquercq zal de bovengrondse hoogspanningslijn die over de bebouwing van Buizingen loopt, in 2024 afgebroken worden.

Rechts van ons zien we de vallei van de Kleinebeek en café De Kluis.

Het open gebied ten zuiden van de plek we staan, werd ooit ontgonnen op het Buizingenbos. De naam "**Cleyn ten Blooten**" duikt op omstreeks het jaar 1400; de naam zelf lijkt aan te geven dat de

ontginning niet lang voordien gebeurd was. In dit ontgonnen land werd pas veel recenter, omstreeks 1800, een hoevetje opgericht (we zien het dichtbij liggen).

Aan het kruispunt ligt **café De Kluis**, een rustiek cafétje nabij het Kluisbos. Het cafégebouw dateert van ongeveer 1900. De Kluis was het stamcafé van Witse in de gelijknamige politieserie op VRT.

De naam "**De Kluis**" duikt pas op in 1615. Er heeft – voor zover geweten – nooit een kluis (woning van een kluizenaar, een persoon die een afgezonderd leven lijdt in gebed en leeft van giften) bestaan in Buizingen. In het Hallerbos heeft met zekerheid wel ooit een kluizenaar geleefd. Vanuit Buizingen naar die kluis kwam men hierlangs. Men vermoedt dan ook dat de naam "Kluisbos" op een gegeven moment verschoven is naar dit deel van het bos van Buizingen. Hiertoe droeg wellicht het feit bij dat aan de rand van een steengroeve in het bos een kapel lag, toegewijd aan OLV van Loreto. Loreto is een Mariabedevaartsoord in Italië bij Ancona dat populair werd in de 16^e eeuw; de kapel hier werd wellicht kort nadien opgetrokken. Nu staat er nog een recenter kapelletje op ongeveer dezelfde plaats, tussen de woningen Kluisbos 6 en 8. De **steengroeve van Buizingen** lag tussen de Kleinebeek en het Kluisbos, op het perceel van de huidige woning Kluisbos 6. De groeve was wellicht al heel lang in gebruik. Steenblokken, hier ontgonnen, zijn aangewend in de Middeleeuwse donjon op het Gemeenteplein, en later o.a. ook in de muur van de woning Nachtegaalstraat 105. De groeve was in 1908 in gebruik als een visvijver. De steengroeve was gevaarlijk diep en stond onder water. In 1967 werd ze opgevuld met grond afkomstig van de uitgravingen voor de autosnelweg.

In de groeve werd zeer harde kwartsiet uitgebaat. Het kwartsiet behoort geologisch gezien tot de gesteente-eenheid "Formatie van Blanmont". Deze komt voor in de kern van het Massief van Brabant en is de oudst bekende rotslaag in België.

De plaats waar de Kleinebeek over de verticaal staande kwartsietbank schrijdt vormt, in de vallei een soort drempel. Net hier liggen café De Kluis en de voormalige drankencentrale Cuvelier-Wijns (nu dansstudio). De gronden opwaarts van de vernauwing in de vallei zijn – wat waterbeheer betreft – slecht aangepakt, geen unicum natuurlijk in België met zijn chaotische ruimtebeleid. Alle woningen aan de pare kant van de Nachtegaalstraat tussen Kluisbos en café De Kluis liggen op opgehoogde grond. Inderdaad was hier tot de jaren 1970 een smalle alluviale vallei waardoorheen de Kleinebeek kronkelde. Waar is deze beek nu? Ze loopt in een betonnen buis onder de straat en komt via een eigenaardige ondergrondse loop, met een rechte hoek voorbij woning Nachtegaalstraat 114, weer uit in de oorspronkelijke beek. Daarbij komt nog dat ook de weilanden in het diepste punt nabij De Kluis opgehoogd zijn. Er is dus geen bufferruimte meer voor overtollig water. Het gevolg laat zich raden. Ieder jaar zijn er wel overstromingen. Enkel stremming van de waterafvoer in het afstroomgebied en opnieuw meer ruimte om afvoervloeden op te vangen, zouden dit probleem kunnen verhelpen.

Volg de voetweg 21 en steek de Bleukenstraat over. Je stijgt in een flauwe bocht naar het kerkhof van Buizingen. Daar rechts afslaan, de Kerkhoflaan, en de eerste straat links (Dorekensveld). Het daalt hier lichtjes. Na bijna 200 m, net achter woning nr. 87, de smalle voetweg rechts nemen en onmiddellijk na de huizen links. Je belandt na een eindje tussen de tuinen door op de Floralaan. Ga links, bij de splitsing rechts en na woning 73 opnieuw rechts de Dorpslaan in. Op het einde beland je aan het vertrekpunt van de wandeling.